

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **P. F.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 12. 7. 2006, č. j. 42 Cad 145/2005 – 64,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované ze dne 30. 9. 2005, č. X, byla zamítnuta žalobcova žádost (ze dne 10. 8. 2005) o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, s odůvodněním, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Berouně ze dne 13. 9. 2005 není žalobce plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti pouze o 10 % a nedosáhla tak poklesu nejméně o 66 %, který vyžaduje ustanovení § 39 zákona o důchodovém pojištění pro plnou invaliditu.

Proti tomuto rozhodnutí žalované podal žalobce včas žalobu, v níž namítal, že posudek lékaře OSSZ v Berouně neodpovídá jeho zdravotnímu stavu zejména v závěru o poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti. Jeho dominantní onemocnění, diagnostikované jako SLE – systémové autoimunitní onemocnění – má progresivní charakter a v současné době jej omezuje při každé činnosti v běžném životě a způsobuje, že není schopen téměř žádné práce. Projevuje se častým vznikem otoků končetin, kloubů i jazyka (s nebezpečím udušení), jakož i vznikem nehojících se boláků po celém těle. Ty vznikají zdánlivě bez příčiny a vyvinou se i ze zcela nepatrného škrábnutí. V důsledku tohoto onemocnění má žalobce zvýšenou schopnost nákazu virózou v jakémkoliv prostředí a nemůže tudíž používat k dopravě veřejné

dopravní prostředky, chodit do kina, divadla, na sportovní akce či jiné zábavy. Nemůže pobývat ani na slunci, nemůže sportovat a vykonávat fyzicky namáhavou práci. V září 2005 začal studovat první ročník ČVUT v Praze, avšak v důsledku choroby musel studium přerušit. Užívání léků na tuto chorobu má vedlejší účinky, jako je vysoký krevní tlak i zhoršený stav ledvin. Prognóza onemocnění je velmi nepříznivá a působí zejména na psychiku stěžovatele. Vyslovil přesvědčení, že jeho onemocnění snižuje schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 % a navrhol, aby soud zrušil rozhodnutí žalované ze dne 30. 9. 2005, č. 830 731 0605, a vyslovil, že žalobci náleží plný invalidní důchod.

Krajský soud v Praze vyžádal pro účely přezkumného řízení soudního posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí pro Středočeský kraj, neboť tento orgán je ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, povolán k tomu, aby podával posudky všude tam, kde je předmětem přezkumného soudního řízení nárok na dávku důchodového pojištění podmíněný nepříznivým zdravotním stavem pojištěnce. Tato komise ve svém posudku ze dne 11. 1. 2006, za přítomnosti posudkové lékařky a odborného ortopeda, po studiu spisové dokumentace OSSZ v Berouně a zdravotnické dokumentace praktické lékařky MUDr. L. Š., jakož i po konzultaci zdravotního stavu žalobce s odbornou internistkou MUDr. B., a po vyšetření žalobce v komisi přítomným odborným ortopedem, dospěla k závěru, že rozhodujícím zdravotním postižením stěžovatele je systémové autoimunitní onemocnění, t. č. bez klinicky zjevné patologie pohybového aparátu. K datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalované byl stav systémového onemocnění dlouhodobě stabilizován, nebyla objektivizována progresse onemocnění ani orgánové postižení ve smyslu zánětu kloubů, ledvin, srdečního svalu či postižení centrální nervové soustavy. Onemocnění bylo zachyceno včas, v počáteční fázi, léčba měla dobrý efekt a stav byl stabilizován již v roce 2003, přičemž základní aktivita onemocnění byla nízká. Přetrvávaly pouze občasné bolestivé otoky kloubů a podkoží a dominovaly spíše vedlejší účinky víceleté léčby kortikoidy, tj. potence snížení odolnosti organismu, místní onemocnění kůže a sliznic způsobené houbami a kvasinkami, zhoršené hojení ran, přetlaková choroba (dobře kontrolovaná zavedenou léčbou) a byla patrná i atrogenizace posuzovaného – doporučena péče psychologa. V době rozhodné k posouzení šlo u žalobce o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, jehož rozhodující příčinou bylo uvedené systémové autoimunitní onemocnění více let stabilizované zavedenou léčbou. Posuzovaný byl schopen dalšího studia, byl schopen vykonávat práce spíše administrativního charakteru s využitím dosažené kvalifikace, nevhodná pro něho byla práce fyzicky těžká, v nadměrně infekčním prostředí, či v klimaticky nepříznivých podmínkách; bylo nutné vyvarovat se oslnění. Procentní míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti hodnotila posudková komise podle kapitoly III, oddílu B, položky 1, písm. a), přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., ve znění platném v době vydání napadeného rozhodnutí žalované, a to ve výši 20 %. Horní hranici zde uvedeného procentního rozmezí volila posudková komise s přihlédnutím ke komplikacím léčby způsobeným kortikoidy. Pro zvýšení této základní hodnoty podle § 6 odst. 4 citované vyhlášky neshledala posudkový důvod.

Vzhledem k nesouhlasu žalobce se závěrem posudku, když žalobce setrval na svém stanovisku, že důsledky jeho zdravotního postižení jsou výraznější než jak je uznala posudková komise, dodatečně bylo uvažováno o diagnóze TBC kůže, vyhověl Krajský soud v Praze žalobcovu návrhu, aby řízení bylo doplněno posudkem soudního znalce z oboru zdravotnictví. K vypracování posudku ustanovil krajský soud MUDr. A. Š., znalce z oboru zdravotnictví, odvětví posudkového lékařství, jemuž uložil, aby po prostudování lékařské dokumentace a vyšetření žalobce odpověděl na otázky 1) zda žalobce byl ke dni vydání rozhodnutí žalované plně nebo částečně invalidní, 2) bude-li shledán plně nebo částečně invalidním, aby stanovil datum vzniku invalidity, 3) aby se vyjádřil k pracovní rekomandaci. Soud umožnil znalci, aby k vypracování posudku přibral odborného imunologa, případně znalce

z oboru celostní medicíny. Ustanovený znalec po prostudování lékařské dokumentace sestávající ze zpráv praktických lékařů, odborných nálezů Ústavu imunologie fakultní nemocnice v Praze Motole, po vlastním vyšetření zdravotního stavu žalobce a vyšetření u konzultantky – imunoložky MUDr. H. M., CSc., z Fakultní polikliniky v Praze 2, dospěl k závěru, že u žalobce jde o autoimunitní onemocnění – systémový lupus eritematodes (SLE), jehož postup může být sice léčením zpomalen a příznaky zčásti potlačeny či kompenzovány, ne však vyléčeny. Onemocnění je charakterizováno nadměrnou aktivitou B-lymfocytů, jež vede k tvorbě autoprotilátek zaměřených proti orgánově nespecifickým antigenům. K častým příznakům patří postižení kožní a mezi subjektivními obtížemi dominuje zvýšená únavnost, nadměrné pocení a bolesti kloubů a svalů. Má-li být léčení racionální, náleží specialistům z oboru imunologie. K zařazení tohoto onemocnění posudkovou komisí pro Středočeský kraj znalec uvedl, že v kapitole III (poruchy imunity), oddílu B je v položce 1 zařazeno systémové onemocnění pojivové tkáně a podle kritéria zde uvedeného se při posuzování míry poklesu schopnosti soustavné vředěčné činnosti vychází z funkčního postižení, plynoucího z lokalizace, z aktivity procesu, rozsahu a tíže postižení jednotlivých orgánů a systémů, případných vedlejších účinků na celkový stav a z případných dalších komplikací. Procentní taxace jsou děleny na skupinu a) s poruchami lehkého stupně, jímž náleží taxace 10 – 20 %, skupinu b) s poruchami středního stupně, stabilizované při udržovací léčbě, jímž náleží 30 – 40 %, skupinu c) s poruchami středního stupně, nestabilizované při udržovací léčbě, s kolísavými stavy vysoké aktivity, jímž náleží 50 – 70 %, a skupinu d) s poruchami těžkého stupně, jímž je přiřazena hodnota 80 %. Preambule k uvedené položce stanoví, že při posuzování se (také) vychází z případných vedlejších účinků na celkový stav. V žalobcově případě se jedná o snadnou vulnerabilitu, zranitelnost mechanickými inzulty a malou rezistenci vůči infekcím, ta působí také na jeho psychiku. Není představitelné, že by nevléčitelné onemocnění, nemocného stigmatizující a vylučující ze společnosti jeho vrstevníků, nadto spojené s únavností, neovlivnilo jeho psychiku směrem k depresím a ke ztrátě životní perspektivy a motivace. Psychogenní faktory není vhodné při posuzování invalidity podceňovat, neboť jejich význam mnohdy přesahuje důsledky nálezů somatických. Znalec vyslovil přesvědčení, že zatímco neprokazatelnost významného postižení pohybového ústrojí nebo selhávání parenchymatozních orgánů, byla důvodem pro žalobcovu posouzení zdravotního stavu podle písmene a) položky č. 1, kde jsou zařazeny poruchy lehkého stupně, bez zmínky o případné léčbě. Žalobce musí být trvale léčen, přičemž stabilizaci při udržovací léčbě má za rozhodující kritérium pod písmeno b) uvedené položky s mírou taxace 30 – 40 %, zatímco pod písmenem a) se nutnost trvalé léčby nepožaduje. Znalec připomíná, že sama posudková komise ve svém posudku ze dne 11. 1. 2006 vypočítává žalobcovy obtíže podmíněné jak onemocněním, tak nežádoucími vedlejšími účinky ordinované léčby, konstatuje též „iatrogenizaci posuzovaného“ s tím, že péče psychologa je vhodná. Potřeba psychologické péče je podle názoru znalce indikována, není však vyvolána nesprávným působením léčících lékařů (iatrogenizací) ale důsledky samotného onemocnění. Právě v uznání potřeby psychologické péče tkví jeden z argumentů pro posouzení žalobce za významněji zdravotně postiženého, než odpovídá nejlehčí skupině položky 1. Znalec též vyslovil názor, že posudek posudkové komise by vyzněl jinak, pokud by zdravotní stav žalobce byl konzultován s imunologem na místo internisty, popř., pokud by ke svému jednání komise přizvala místo ortopeda právě imunologa. Znalec vypracoval posudek ve spolupráci s imunoložkou, v jejíž ordinaci byl žalobce vyšetřen a tato lékařka měla k dispozici významnou část výsledků laboratorních a klinických vyšetření z dokumentace Ústavu imunologie fakultní nemocnice Praze Motole, kde je žalobce v soustavné péči. Po zvážení všech posudkových kritérií dospěl znalec k závěru, že rozhodující příčinou žalobcova dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je SLE, který je indikováno hodnotit podle kapitoly III, oddílu B, položky 1, písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., v platném znění (tj. vyhlášky č. 40/2000 Sb.) a v rámci tam stanoveného rozpětí míry poklesu schopnosti soustavné vředěčné činnosti (30 – 40 %) hodnotit středem tohoto rozpětí tj. 35 %. Uzavřel, že ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalované (30. 9. 2005) byl žalobce částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona

č. 155/1995 Sb., nikoliv však plně invalidní podle § 39 citovaného zákona. Částečná invalidita vznikala poněkud za prokázanou ji lze považovat ke dni imunologického konsilia v Ústavu imunologie Fakultní nemocnice Motol ze dne 21. 6. 2005. K tomuto datu stanovil znalec vznik žalobcovy částečné invalidity. K otázce pracovní rekomandace uvedl, že vzhledem ke zdravotnímu postižení a s přihlédnutím k získané středoškolské kvalifikaci, doporučuje žalobci práci administrativního typu v menším pracovním kolektivu, bez nutnosti častějšího jednání s klienty.

Při jednání před Krajským soudem v Praze dne 12. 7. 2006 zástupce žalobce s ohledem na závěry znaleckého posudku do protokolu navrhl, aby přezkoumávané rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena žalované k dalšímu řízení, v němž bude vydáno rozhodnutí o přiznání částečného invalidního důchodu.

Krajský soud v Praze poté napadeným rozsudkem rozhodnutí žalované zrušil (pro nezákonnost) a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Při hodnocení v řízení provedených důkazů se přiklonil k posudku znalce MUDr. A. Š., který označil za podrobný a vyčerpávající, vypracovaný ve spolupráci s konzultantkou z oboru imunologie, v němž znalec přesvědčivým způsobem, podloženým studiem a vyhodnocením zdravotní dokumentace, odůvodnil svůj závěr o žalobcově částečné invaliditě. Krajský soud se s tímto závěrem ztotožnil a vzal jím za vyvrácené závěry posudku posudkové komise MPSV pro Středočeský kraj. Proto napadený rozsudek žalované zrušil podle § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) a věc vrátil žalované k dalšímu řízení s tím, aby znovu rozhodla o nároku žalobce na částečný invalidní důchod a vzala přitom v úvahu závěr posudku soudního znalce, že pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobce činí 35 % a že k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované byl žalobce částečně invalidní podle § 46 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Žalovaná podala proti tomuto rozsudku krajského soudu kasační stížnost, v níž se dovolávala důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávného posouzení právní otázky soudem. Vyslovila přesvědčení, že v daném případě je předmět soudního sporu určen tím, o čem bylo rozhodnuto ve správním řízení; předmětem soudního řízení v posuzované věci je rozhodnutí stěžovatelky, jímž byla zamítnuta žádost žalobce o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 38 a 39 zákona č. 155/1995 Sb., resp. posouzení, zda účastník splňuje podmínky pro vznik nároku na uvedenou dávku. Předmětem soudního řízení nebylo posouzení, zda splňuje podmínky nároku na částečný invalidní důchod. Podle názoru stěžovatelky nelze zrušit rozhodnutí o zamítnutí žádosti o plný invalidní důchod s odůvodněním, že v řízení před soudem vyšlo najevo, že účastník splňuje podmínky nároku na částečný invalidní důchod, neboť ani jedním ze znaleckých posudků nebylo shledáno, že by k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí činila míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého stavu nejméně 66 % a odpovídala tak plné invaliditě. Nebylo rovněž zjištěno, že by u žalobce šlo o schopnost vykonávat pro zdravotní postižení soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek a že by mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžoval obecné životní podmínky. Na podporu svého tvrzení odkázala stěžovatelka na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 12/2004, v němž uvedený soud vyslovil názor, že „Předmět sporu, který je určen tím, o čem rozhodla stěžovatelka, tj. o zamítnutí žádosti o plný invalidní důchod, vymezuje rozsah přezkoumání pravomoci soudu a nelze proto v tomto řízení rušit věcně správné rozhodnutí jen proto, že žalobce byl shledán částečně invalidním.“ K tomu stěžovatelka připomíná zásadu civilního procesu, podle níž má soud rozhodovat o tom, o co byl stranami požádán. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Praze a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud projednal kasační stížnost vázán jejím rozsahem a důvody (§ 109 s. ř. s.), aniž by shledal potřebu se od zásady vázanosti důvody kasační stížnosti odchýlit; řízení před krajským soudem nebylo zmatečné, nebylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, ani nebylo zjištěno, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný, či že rozhodnutí správního orgánu je nicotné.

Stěžovatelka uplatňuje v kasační stížnosti důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení právní otázky soudem v předchozím řízení. Tento důvod by mohl být naplněn, pokud by soud užil na věc nedopadající právní normu, a nebo by sice užil správnou právní normu, avšak její interpretace soudem by podle názoru Nejvyššího správního soudu nemohla obstát.

Kasační stížnost neshledal Nejvyšší správní soud důvodnou. Na tomto místě nutno předeslat, že ani Nejvyšší správní soud nemá důvodu pochybovat o správnosti závěru Krajského soudu v Praze, že v přezkumném soudním řízení byla zjištěna žalobcova částečná invalidita, a to ze znaleckého posudku znalce z oboru posudkového lékařství MUDr. A. Š., jehož závěry i Nejvyšší správní soud pokládá za úplné, podložené potřebnými vyšetřeními a do té míry přesvědčivě odůvodněné, že jimi byla zpochybněna správnost závěru posudkové komise MPSV v Praze (pro Středočeský kraj). I podle názoru Nejvyššího správního soudu bylo tímto posudkem spolehlivě prokázáno, že k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalované byl žalobce částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb., nikoliv však plně invalidní podle § 39 téhož zákona. Kasační stížností ostatně nezpochybnila stěžovatelka závěr krajského soudu, že ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí (30. 9. 2005) byl žalobce částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění (s datem vzniku částečné invalidity ke dni 21. 6. 2005). Předmětem sporu mezi účastníky a tím i předmětem právního posouzení Nejvyšším správním soudem, učinila stěžovatelka pouze otázku, zda za situace, kdy svým rozhodnutím zamítla žalobcovu žádost o plný invalidní důchod, protože ve správním řízení vyšlo najevo, že žalobce není plně ani částečně invalidní ve smyslu ustanovení § 39 či § 44 zákona o důchodovém pojištění, a až v přezkumném řízení soudním vyšlo najevo, že je částečně invalidní podle § 44 odst. 1 téhož zákona, lze v tomto řízení rušit zamítavé rozhodnutí o žádosti o plný invalidní důchod jen proto, že žalobce byl takto shledán částečně invalidním.

Pro posouzení věci jsou určující následující ustanovení právních předpisů upravujících důchodové pojištění, řízení o dávkách důchodového pojištění a soudní řízení správní:

Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění rozlišuje dva typy dávek závislých na poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, přičemž rozdíl v současné době tkví především v míře tohoto poklesu (66 % plný invalidní důchod a 33 % částečný invalidní důchod). Pro řízení o těchto dávkách jsou určující ustanovení §§ 81, 86 odst. 3 ve spojení s §§ 87 a 89 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. O dávkách důchodového pojištění rozhoduje žalovaná (Česká správa sociálního zabezpečení) podle § 5 písm. a) č. 1 citovaného zákona; podkladem pro rozhodnutí je posudek lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení (§ 8 odst. 1 téhož zákona). Podle § 81 odst. 1 citovaného zákona se řízení o přiznání dávky důchodového pojištění zahajuje na základě písemné žádosti. Podle § 81 odst. 3 téhož zákona věty 2 a 3 platí, že zahájení řízení o plný invalidní důchod brání tomu, aby bylo zahájeno řízení o částečném invalidním důchodu; zahájení řízení o částečný invalidní důchod brání tomu, aby bylo zahájeno řízení o plném invalidním důchodu. Ustanovení této věty však neplatí, probíhají-li v téže době řízení o přiznání částečného invalidního důchodu a přezkumné řízení soudní z důvodu odnětí plného invalidního důchodu. Podle § 86 odst. 3 téhož zákona orgán rozhodující o plném invalidním důchodu nebo částečném invalidním důchodu rozhodne bez nové žádosti

i o částečném invalidním důchodu nebo plném invalidním důchodu, jestliže v průběhu řízení o přiznání důchodu (§ 81 odst. 1) zjistí, že občan je částečně invalidní nebo plně invalidní. Podle § 87 odst. 2 citovaného zákona je rozhodnutí, které je podkladem (jde přitom o rozhodnutí jiného orgánu než toho, který rozhoduje o dávce) pro rozhodnutí o dávce důchodového pojištění obsaženo v samotném rozhodnutí. Podle § 89 odst. 2 soud přezkoumá podkladové rozhodnutí jen při rozhodování o žalobě proti rozhodnutí stěžovatelky. Pro řízení ve věcech důchodového pojištění platí jinak (subsidiárně) správní řád (§ 108 citovaného zákona), tedy do 31. 12. 2005, (napadené rozhodnutí bylo vydáno v září 2005) zákon č. 71/1967 Sb.

Podle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. musí žaloba obsahovat žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání správního rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Soud přezkoumá v mezích žalobních bodů napadené výroky rozhodnutí. Byl-li závazným podkladem přezkoumávaného rozhodnutí jiný úkon správního orgánu, přezkoumá soud k žalobní námitce také jeho zákonnost, není-li jím sám vázán a neumožňuje-li tento zákon žalobci napadnout takový úkon samostatnou žalobou ve správním soudnictví (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). V rámci dokazování může soud zopakovat nebo doplnit důkazy provedené správním orgánem, neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak.. Provedené důkazy hodnotí soud jednotlivě i v jejich souhrnu s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem a ve svém rozhodnutí vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného (§ 77 odst. 2 s. ř. s.). Nutno v této souvislosti připomenout ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., podle něhož posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise. Podle § 78 odst. 6 s. ř. s., zrušil-li soud rozhodnutí správního orgánu ve věci, v níž sám prováděl dokazování, zahrne správní orgán v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí.

Z tohoto výčtu na věc dopadajících zákonných ustanovení především vyplývá, že řízení o plný či částečný invalidní důchod lze zahájit jen na základě písemné žádosti (§ 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.). Uvedený zákon pak obsahuje dvě významné odlišnosti ve vztahu k posuzování otázky litispence (překážky věci zahájené) a k předmětu řízení, jež jinak plyne ze žádosti samotné. V § 81 odst. 3 stanoví, že je-li zahájeno řízení o jeden typ invalidního důchodu, nelze souběžně – k písemné žádosti – vést řízení o druhý typ invalidního důchodu, tedy přesto, že nejde o rozhodování v téže věci, (neboť plný a částečný invalidní důchod jsou rozdílnými dávkami), stanoví toto ustanovení překážku v podobě zahájeného řízení. Podá-li tudíž pojištěnec žádost o plný invalidní důchod, nemůže současně podat žádost o částečný invalidní důchod, neboť podle zmíněného ustanovení tomu brání takto koncipovaná překážka zahájeného řízení. Na toto ustanovení navazuje § 86 odst. 3 citovaného zákona, jež svou podstatou výše zmíněnou koncepci překážky litispence zhojuje tím, že dává pokyn orgánu rozhodujícímu o jedné z těchto dávek, aby zjišťoval, zda nesplňuje podmínku (zdravotní) pro druhou z dávek. Pro připomenutí nutno uvést, že podle § 86 odst. 3 citovaného zákona orgán rozhodující o plném nebo částečném invalidním důchodu rozhodne bez nové žádosti o částečném nebo plném invalidním důchodu, jestliže v průběhu řízení o přiznání důchodu zjistí, že občan je částečně nebo plně invalidní. Pokyn uvedený v tomto ustanovení vede Nejvyšší správní soud k přesvědčení, že stěžovatelka je v řízení o plný invalidní důchod povinna zjišťovat typ invalidity (částečná, plná) a také v tomto smyslu o žádosti pojištěnce rozhodnout. Citované ustanovení ukládá tudíž stěžovatelce pojmout předmět řízení širěji a zabývat se v zahájeném řízení oběma možnými alternativami. Nejvyšší správní soud vidí v návaznosti uvedených ustanovení vnitřní logiku, z níž dovozuje, že je-li zabráněno pojištěnci, aby v době řízení o jeden typ invalidního důchodu podal žádost o druhý typ invalidního důchodu, přičemž stěžovatelka je oprávněna

přiznat k žádosti o jakýkoliv z obou typů invalidních důchodů kterýkoli, pak jde o opatření, které upravuje procesní postupy obou v řízení o dávce jednajících orgánů (Okresní správa sociálního zabezpečení a Česká správa sociálního zabezpečení), které musí být vykládáno ve prospěch pojištěnce. Ostatně tomu korespondují i výroky posudků v řízení vydávaných, tedy posudku lékaře OSSZ a posudku Posudkové komise MPSV, v nichž se rovněž vyslovuje názor na oba typy invalidního důchodu. Soud poté k žalobě přezkoumá výrok správního rozhodnutí v požadovaném rozsahu a zkoumá, zda stěžovatelka zjistila správně a úplně skutkový stav věci a zda použila správnou právní normu platnou k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí. Zjistí-li soud, že stěžovatelka k žádosti o plný invalidní důchod odeřela pojištěnci částečný invalidní důchod, ač to měla na základě správně a úplně zjištěného stavu věci nevzbuzujícího pochybnosti zjistit z podkladového rozhodnutí a posléze až v přezkumném řízení soudním vyjde najevo, že toto podkladové rozhodnutí nebylo správné, pak je soud oprávněn na základě doplnění skutkových zjištění (zde zjištění částečné invalidity) zavázat stěžovatelku, aby toto zjištění zahrnula do podkladů pro své rozhodnutí. Jinak řečeno, stěžovatelka nezjistila skutkový stav správně a úplně a je povinna vycházet ze skutkového a právního stavu zjištěného až v přezkumném řízení soudním. Nutno v této souvislosti uvést, že judikatura krajských soudů a obou Vrchních soudů, tedy v Praze a Olomouci (do 31. 12. 2002) nebyla jednotná a klonila se spíše k názoru zastávanému stěžovatelkou v kasační stížnosti. Z judikatury Nejvyššího správního soudu se uvedené problematiky dotýká rozhodnutí uvedené pod sp. zn. 4 Ads 9/2004, 4 Ads 40/2004, v nichž však soud posuzoval, zda žalovaná byla v řízení o odnětí plného invalidního důchodu povinna bez žádosti rozhodnout o přiznání částečného invalidního důchodu za situace, kdy výrok o tom, že pojištěnec je částečně invalidní učinila v přezkumném řízení soudním až posudková komise MPSV. Nejvyšší správní soud vyslovil, že, pokud v řízení o přezkoumání rozhodnutí orgánu důchodového pojištění o odnětí plného invalidního důchodu vyjde najevo, že pojištěnec byl k datu odnětí této dávky alespoň částečně invalidní, nemůže být přezkoumávané rozhodnutí pro nezákonnost zrušeno jen proto, že současně s odnětím dávky nebylo bez nové žádosti rozhodnuto i o přiznání částečného invalidního důchodu. Zdůraznil, že ustanovení § 81 odst. 2 a 3 a § 86 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., takový postup orgánu důchodového pojištění neukládá. V tomto rozhodnutí však soud vyslovil svůj názor na zcela odlišnou situaci, totiž odnětí plného invalidního důchodu za situace, kdy bylo zjištěno, že pojištěnec je toliko částečně invalidní. Přitom z dikce § 86 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. plyne, že upravuje pouze postup pro případy, kdy se vede řízení o přiznání důchodu (plného či částečného), nikoliv řízení o jeho odnětí, jde tedy o jiný případ než v projednávané věci. Z judikatury je třeba též poukázat na . rozsudek 3. senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 3 Ads 57/2004, který judikoval tak, *že podá-li pojištěnec žádost o částečný invalidní důchod a ve správním řízení je zjištěna pouze jeho částečná invalidita a nikoliv plná invalidita, nositel pojištění nepochybně, pokud rozhodne pouze o přiznání částečného invalidního důchodu a neučiní žádný výrok o nároku na plný invalidní důchod (§ 86 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 134/1997 Sb.). Pojištěnec nemůže v žalobě účinně namítat, že splňuje podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu.* Nejvyšší správní soud dodává, že ani ve věci, o níž rozhodoval 3. senát Nejvyššího správního soudu nešlo o situaci totožnou, jako ve věci projednávané, neboť v řízení před 3. senátem požádal pojištěnec o částečný invalidní důchod a tento důchod mu byl přiznán. Nejednalo se o situaci, kdy by žádost o dávku byla zamítnuta.

Právní řešení, které volí Nejvyšší správní soud v právě projednávané věci koresponduje s právním názorem Nejvyššího správního soudu, který zaujal 6. senát tohoto soudu ve věci sp. zn. 6 Ads 13/2006, a to v naprosto identické věci, kde k žádosti pojištěnce o přiznání plného invalidního důchodu, která byla stěžovatelkou zamítnuta (neboť ve správním řízení nebyl pojištěnec shledán plně ani částečně invalidním) zrušil Krajský soud v Českých Budějovicích přezkoumávané rozhodnutí stěžovatelky z toho důvodu, že v přezkumném řízení soudním vyšlo najevo, že stěžovatel k datu vydání napadeného rozhodnutí byl částečně invalidní. Nejvyšší

správní soud stěžovatelkou podanou kasační stížností zamítl z týchž důvodů, pro které zamítl kasační stížnost tentýž soud v právě projednávané věci. Na podporu zastávaného řešení pak 6. senát nad rámec toho, co již bylo výše řešeno v odůvodnění svého rozsudku vyslovil svůj širší pohled na projednávanou problematiku, když výslovně uvedl:

„Na soud se obrací pojištěnci, jež nejsou s rozhodnutím stěžovatelky uspokojeni, to znamená, že k žádosti o plný invalidní důchod bylo rozhodnuto o jejím zamítnutí (s podkladovými výroky není ani částečně, ani plně invalidní). Pokud totiž Nejvyšší správní soud svou judikaturou povede stěžovatelku k oprávnění požadovat po pojištěncích, aby po skončení řízení o jeden typ invalidního důchodu zahajovali další řízení o druhý typ invalidního důchodu, přičemž tito pojištěnci mohou být ovlivněni délkou soudního řízení (několik let) před dvěma stupni správních soudů, může dojít ke dvěma efektům, z hlediska ochrany sociálních práv krajně nežádoucím: jednak by zůstalo na stěžovatelce, kdy a jak zjistí skutkový stav věci, a patrně jen když libovolně uzná za vhodné, přizná důchod, jinak se bude „držet předmětu řízení“ vymezeném v žádosti, a chybu v utváření skutkového stavu věci nebude možno v soudním řízení odstranit, přestože pojištěnci nepochybně od data zjištění v soudním řízení určitý typ důchodu náleží, jednak na základě nové žádosti půjde o řízení, v němž lékař OSSZ nebude nijak vázán zjištěním v řízení soudním, a to jak z hlediska data vzniku invalidity tak jejího typu, a konečně může za určitých okolností pojištěnec ztratit nárok i s ohledem na zjišťování doby pojištění potřebné pro vznik nároku, který by podle závěrů soudního řízení měl. Navíc nelze odhlédnout od právní situace, která vede k tomu, že tyto dva typy invalidity se velmi sbližují (vypuštění omezení výdělečné činnosti v souvislosti s výplatou částečného invalidního důchodu) a v zásadě se již jedná v současné době o jeden typ dávky, takže tím spíše je neodůvodněné nutit pojištěnce, jenž typicky podal žádost o plný invalidní důchod, aby po několikaměsíčním řízení před stěžovatelkou a několikaletém řízení před soudy podával novou žádost o částečný invalidní důchod, třebaže míra poklesu jeho schopnosti výdělečné činnosti byla kvalifikovaně zjištěna v soudním řízení, v němž byl skutkový stav věci přezkoušen a doplněn a v tomto rozsahu stěžovatelku soud svými zjištěními zavázal.

Nejvyšší správní soud ještě pro úplnost dodává, že pokud stěžovatelka v kasační stížnosti argumentuje rozsudkem Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 12/2004 pak není její argumentace přílehlavá, neboť v uvedené věci šlo o zcela jinou skutkovou i právní situaci, kdy poživatel částečného invalidního důchodu (tato dávka nebyla nikterak sporována) požádal o přiznání plného invalidního důchodu a jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta s poukazem na podkladové rozhodnutí, podle něhož byl žadatel o dávku nadále toliko částečně invalidní, což se prokázalo i v přezkumném řízení soudním. Předmětem řízení byl tudíž toliko plný invalidní důchod.

Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal v rozsudku krajského soudu pochybení, které by zakládalo potřebu jeho rozhodnutí zrušit, kasační stížnost zamítl (§ 110 s. ř. s.).

Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s.), přičemž ze soudního spisu neplyne, že by žalobci v průběhu řízení o kasační stížnosti vznikly jakékoliv náklady, které by mu měla procesně neúspěšná stěžovatelka hradit. Proto bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. dubna 2008

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu